ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:39 PM Page 16

Felsőháromszék „fővárosának" hat év gazdasága: Kézdivásárhely (2000–2005)

DR. MÁRTON ALBERT – CSŐSZ CSONGOR

Rövid gazdaságtörténet

Kézdivásárhely a Kárpát-medence legkeletibb fekvésű magyar többségű városa Kovászna megye északkeleti részén. Mint vásárok tartására alkalmas helyen, a XIV. század második felében telepedtek meg az első kézművesek. A sajátos földrajzi hely is kedvezett a későbbi székközpont fejlődésének. A környező községekből, öt irányból ebbe a csomópontba vezetnek az utak. Brassót az Ojtozi szoroson át Moldvával összekötő fő kereskedelmi út is itt halad át. A város kézműipara gyorsan fellendült. A kis település hamarosan Kézdi-szék gazdasági és közigazgatási központja lett, amelyet Luxemburgi Zsigmond 1427. május 9-én kelt kiváltságlevelével városi rangra emelt Thorja-vására név alatt. A városi ranggal járó kiváltságokra – vásártartási jog, adó- és vámmentesség, a környéken levő erdők használata és birtoklása, szeszes italok árusítása, áruk szállítása – és a moldvai városokkal folytatott árucserére vonatkozó privilégiumok hozzájárultak a mesterségek felvirágoztatásához. A többnyire kézművesek lakta település 1567-ben kapta a mai elnevezést, és évek során alakult ki sajátos települési formája, amely egyedi Kelet-Európában. Az udvartér sajátos vonása Kézdivásárhelynek, ezeket az ott lakó családok nevéről nevezték el, s jelenleg 73 udvartér található a városban. Általában az udvartereket az azonos foglalkozású mesteremberek lakták, akik érdekeik védelmére céhbe szerveződtek.

A céhek egy-egy szakma képviselőit egyesítették szabályzat alapján működő testületben. Az azonos foglalkozást űző mesterek érdekeik védelmére szervezték meg ezeket. A középkori városokban, így Kézdivásárhelyen is, a céhszervezet biztosította a kézművesek számára a helyi piac fölötti uralmat, a termékek értékesítésének kizárólagos jogát. Elsősorban a vidék szükségleteit kielégítő iparágak fejlődtek ki, ezek gyorsan kaptak kiváltságlevelet céhalapításra az erdélyi fejedelmektől. Az első céhet 1572-ben a tímárok alakítják meg. A csizmadiák 1638-ban I. Rákóczi Györgytől kapnak privilégiumot céhek alakítására. Röviddel ezután, 1649-ben, a szűcsök és a fazekasok szerveződnek önnálló céhekbe a II. Rákóczi Györgytől nyert kiváltságleveleik és szabályzataik alapján. Ez a négy céh a XVII. század végén életbe lépő osztrák uralom idején is fennmaradt. A kézművesség és a kereskedelem szabad fejlődését akadályozó elnyomás miatt a többi iparágak képviselői azonban csak jó-

ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:39 PM Page 17

val később, a XIX. század első felében nyerhették el kiváltságleveleiket. Ekkor, viszonylag rövid idő alatt, hét újabb céh alakult. 1807-ben a szíjgyártok, 1809-ben a mészárosok szerveződnek céhekbe, majd a forradalmat közvetlenül megelőző években gyors egymásutánban küldi a Gubernium a többiek kiváltságleveleit és szabályzatait is: a szabókét 1841-ben, az asztalosokét, az üstgyártókét, a kalaposokét és a közös céhbe tömörült kovácsokét és lakatosokét 1844-ben. A XIX. században a város gazdasági fejlődése egyre parancsolóbban követelte meg az idegen uralom lerázását, amely minden területen akadályozta a haladást. Kézdivásárhely aktív részese az 1848–1849-es forradalomnak.

Az 1848–49-es forradalom után az osztrák önkényuralom visszaállítása megakadályozta a további gyors fejlődést. Munkalehetőség hiányában a századfordulón megindult a kisiparosok elvándorlása. A forradalmat követő évszázad alig hozott valami változást a város életében. Így maradhatott fenn az egykori kézműveség és a céhszervezet számos emléke, így őrződött meg a város jellegzetes, építészeti szempontból is egyedülálló központja is.

A második világháború utáni korszak bizonyos változásokat hozott a város fejlődésében. 1948-ban alakult meg az első kisipari termelőszövetkezet és helyi ipari vállalat Sportin névvel, amely induláskor sportfelszereléseket gyártott, majd bútorgyártó vállalattá alakult át. Ugyancsak ekkor állami tulajdonba ment át az a kis, mindössze két részleggel működő fűrészüzem, amely a két világháború közötti időszakban létesült, majd korszerű faipari vállalattá nőtte ki magát. Szintén 1948-ban létesült a kezdetben Gábor Áron nevét viselő vállalat is, mely megalakulásakor egy élelmiszeripari részleggel kezdett termelni, az 1958-ban végrehajtott átszervezéskor egységeinek száma tízszeresére nőtt, és Poliprod néven működött tovább. 1951-ben létesült a kisipari termelőszövetkezet, mely az 1955-ben történt átszervezéskor a Munkás Kisipari Termelőszövetkezet nevet vette fel, és 1975-ben már 58 termelő egységgel dolgozott.

Az 1968-as évben a mintegy 300 millió lejt kitevő beruházások megváltoztatták a város, a környék munkaerő-feleslegének a foglalkoztatását. Az ipari övezet gyárai közül először a Secuiana készruhagyár kezdte meg a termelést 1969-ben. A hazai szükségletek kielégítésén kívül számos országba – Olaszország, Franciaország, Szovjetunió – exportálta termékeit. A keményítő- és glukózagyár (Amidon) 1970-ben kezdte meg működését, mint az ország egyik legkorszerűbb, csaknem teljesen automatizált vállalata. Az új ipari övezet legjelentősebb létesítménye, a csavargyár (Mechanikai vállalat), ugyancsak 1970-ben kezdi meg a termelést, először a termékei a belföldi piac, majd később a külföldi piac igényeit elégítik ki. 1971-ben kezd termelni a tejfeldolgozó gyár, amelynek 16 különböző terméke főleg a helyi kereskedelmi egységeket látta el tejtermékkel. Az ipari övezet utolsónak beindított egysége a szigetelőgyár, mely egy teljesen új helyzetet eredményezet a város gazdasági életében.

ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:39 PM Page 18

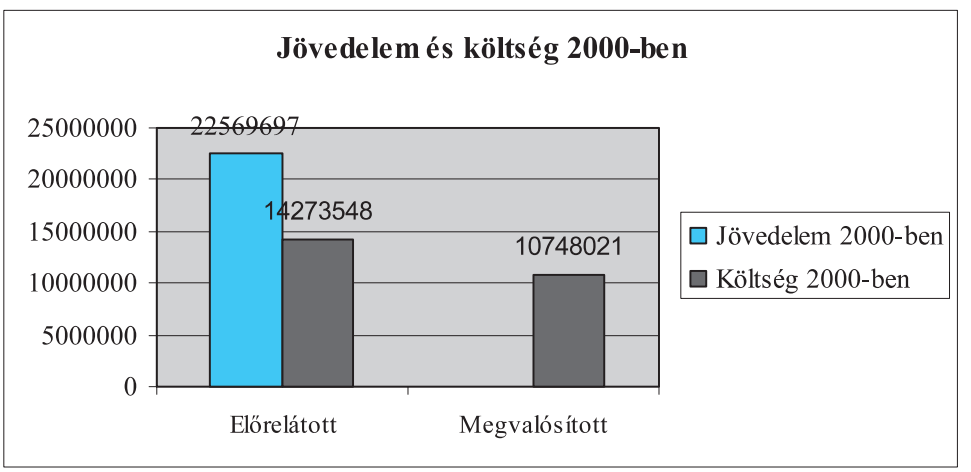
Az 1989-es rendszerváltás teljes mértékben megváltoztatta a város gazdasági életének szerkezetét. Egyre több magántőkéjű kisvállalkozás indul meg főleg a kereskedelem terén, a meglévő nagy állami vállalatok pedig fokozatosan épülnek le s bocsátják el alkalmazottaikat. Megerősödik a konfekcióipar a Fashion csoport megjelenésével, amely német és részben önkormányzati tőkével rendelkező vállalkozás. A 90-es évek második felében meginduló privatizációs folyamat egyértelműen munkanélküliséget eredményez. A meglévő nagyvállalatok részben – Poliprod, Secuiana, szigetelőgyár – vagy teljesen megszüntetik tevékenységüket – bútorgyár, tejgyár, fafeldolgozó vállalat, csavargyár. E folyamat következtében az aktív férfilakosság munka nélkül marad, vagy visszahúzódik falura, megpróbálva mezőgazdaságból megélni vagy munkalehetőséget keresni a szomszédos megyékben és külföldön. A kézdivásárhelyi családokban a konfekcióiparban dolgozó nő a családfenntartó, és e helyzet kapcsán kezdték nevezni Kézdivásárhelyet és Háromszéket az amerikai Syllicon Valley mintájára Tousers Valley-nek.

A felsorolt szerkezeti változások, az állami vállalatok megszűnése, a munkanélküliség növekedése befolyásolja az önkormányzat bevételeit is. A következőkben megvizsgáljuk – az önkormányzat által rendelkezésünkre bocsátott információk alapján – az utolsó hat év bevételeinek alakulását, valamint ezek felhasználását.

A városi költségvetés alakulása 2000 és 2006 között

A jövedelem és költség 2000-ben a következőképpen alakult:

ezer ROL

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:39 PM Page 19

A 2000-es évre vonatkozó megvalósított jövedelmi adatokat nem bocsátották rendelkezésünkre, így tehát csak az előrelátott jövedelmi adatokat tudjuk feldolgozni.

Az előrelátott jövedelem 7,27%-kal kevesebb, mint 1999-ben. Fontos források a jövedelmi adóból származó bevétel, amely az összjövedelem 42,36%-a, a lakossági illetékek és adókból származó jövedelem: 17,09%, jogi személyek terület- és épületadója: 10,55%, és a más és különleges jövedelmekből származó bevétel, amely összesítve az összjövedelem 18,17%-a.

ezer ROL

Elkülönített fizetési adó (35%)	934 456
Lakossági illetékek és adók	3 858 896
Állami területek bérleti díja	101 559
Terület- és épületadó (jogi személyek)	2 381 154
Más direkt adók	585 013
Előadásadó	19 305
Más indirekt adók	19 254
Közintézmények jövedelme	589 762
Más jövedelmek	2 577 707
Állami javak eladása	21 895
Speciális jövedelmek	1 524 253
Jövedelmi adóból származó jövedelem	9 561 485
Támogatás	394 958

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

Az előrelátott és megvalósított költségek a 2000-es évre a következők:

ezer ROL

Tanügy	238 000	1 809 789
Kultúra és művészet	224 399	1 118 072
Községi gazdálkodás	8 890 885	5 367 033
Helyi hatóságok	3 748 678	1 676 514
Társadalombiztosítás, szociális segély	1 003 421	616 152
Más költségek	168 165	160 461

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

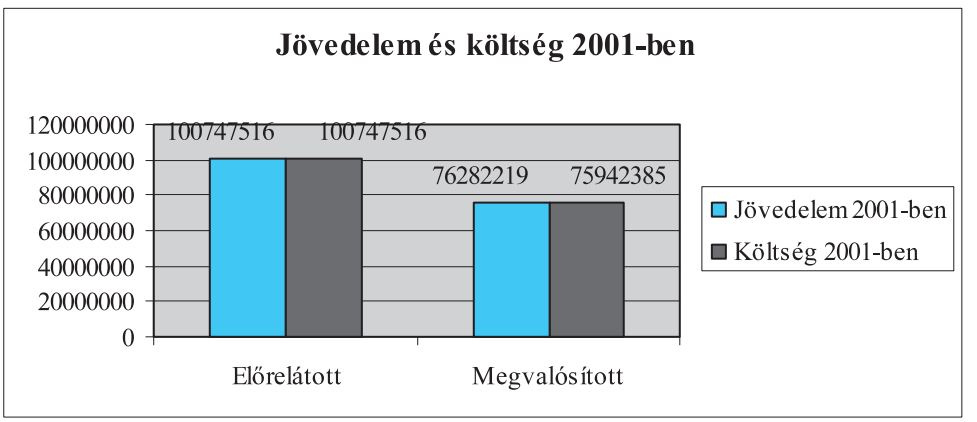
ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:39 PM Page 20

A két érték között a különbség 3 525 527 ezer ROL, illetve 24,69%. A megvalósított költség mértékét nagyban befolyásolta a községi gazdálkodásnál csökkentett kiadások, a csökkentés az előrelátott költséghez viszonyítva 39,63%-os volt. Nagymértékű költségcsökkenést figyelhetünk meg a helyi hatóságok költségvetésében is, amely 55,27%-os volt.

2000-ben a Jövedelem fejezetnél nem kaptunk bemutatható számadatokat. Jelentős két költségtétel-csökkenés, de meg kell említenünk, hogy a tanügyi költségek az előrelátott értékhez viszonyítva 660,41%-kal nagyobbak lettek a megvalósítás során. Hasonló óriási növekedést észlelhetünk a kultúra és művészet területén is, ahol a megvalósított költségek 398,25%-kal nagyobbak az előrelátott érték szintjénél.

Az előrelátott jövedelem és költségértékek 2001-ben megegyeznek, de a megvalósított értékek nem. Az előrelátott jövedelem 346,38%-kal nagyobb 2000-hez viszonyítva, tehát jelentős jövedelemnek lehetünk tanúi.

ezer ROL

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

Az előrelátott és megvalósított jövedelem közötti különbség 24 465 297 ezer ROL, illetve 24,28%. E különbség nagyobb része annak tulajdonítható, hogy az előrelátott külföldi kölcsön nem valósult meg, ez az érték a csökkenés 74,81%-a.

Két nagy jelentőségű megvalósított jövedelemforrást szeretnénk kiemelni: az elkülönített hozzáadottérték-adó, amely 54,53%, és a jövedelmi adóból származó bevétel amely 26,38%-a az összjövedelemnek.

ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:40 PM Page 21

ezer ROL

Lakossági illetékek és adók	5 073 815	4 903 000
Állami területek bérleti díja	21 590	23 256
Terület- és épületadó (jogi személyek)	3 959 592	3 602 293
Más direkt adók	878 153	922 530
Előadásadó	45 000	27 907
Más indirekt adók	150 000	129 531
Közintézmények jövedelme	595 000	408 507
Más jövedelmek	2 885 785	2 434 565
Állami javak eladása	25 000	17 062
Elkülönített fizetési adó	2000	1332
Elkülönített hozzáadottérték-adó (TVA)	41 701 970	41 597 974
Jövedelmi adóból származó jövedelem	22 562 711	20 129 923
Más költségvetési támogatás	1 182 567	1 115 021
Speciális jövedelmek	3 361 000	969 318
Külföldi kölcsön	18 303 333	0

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

Előrelátott és megvalósított költségek 2001-ben:

ezer ROL

Tanügy	48 761 933	47 903 085
Kultúra és művészet	3 317 207	2 286 089
Szolgáltatások és fejlesztés	37 789 938	17 746 848
Helyi hatóságok	5 106 502	4 990 915
Társadalombiztosítás, szociális segély	2 167 440	2 157 969
Speciális és más költségek	3 604 496	857 479

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

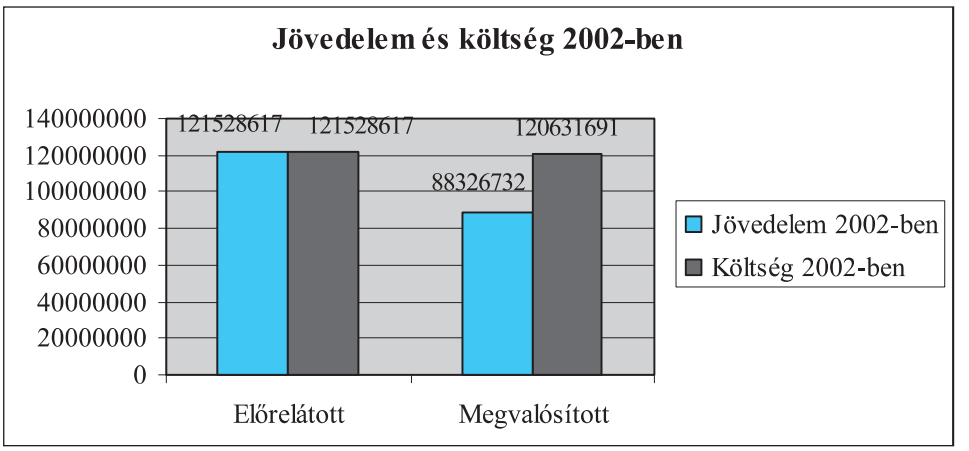
A költségvisszaesés jelentős hányadát a szolgáltatásokra és fejlesztésre szánt összeg csökkentésének tulajdoníthatjuk, amely az összcsökkenés 80,80%-át teszi ki.

2001-ben a Polgármesteri hivatal a legtöbbet a tanügy finanszírozására költött, az összköltség 63,07%-át. 2001-ben a jövedelemvisszesés 74,81%-a külföldi hitel, és még két jelentős jövedelemcsökkenést szeretnénk megemlíteni: jövedelmi adóból származó jövedelem, amely a csökkenés 9,94%-a és a különleges jövedelmek, amely a csökkenésből 9,77%-ot tesz ki. A költségvisszaesés 80,80%-át a szolgáltatások és fejlesztésre szánt összeg csökkenése okozta. A tanügyi költségek csökkenése 3,46%-át képezi az összcsökkenésnek.

ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:40 PM Page 22

A 2002-es év költségvetési értékei másként változnak, mint az előző években. Az előrelátott és megvalósított jövedelem és költség megegyeznek egymással, de a megvalósított költség jóval nagyobb, mint a megvalósított jövedelem. A megvalósított jövedelem 26,77%-kal kisebb, mint a megvalósított költség.

ezer ROL

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

A megvalósított jövedelem túlnyomó része 2002-ben is az elkülönített hozzáadott érték adóból származott: 56,85%, és a jövedelmi adóból származó bevétel, amely 22,50%-a az összjövedelemnek. Ezenkívül jelentős összeg jön be a lakossági illetékekből és adókból is.

ezer ROL

Lakossági illetékek és adók	7 624 111	7 082 295
Állami területek bérleti díja	21 590	13 212
Terület- és épületadó (jogi személyek)	4 276 088	4 863 545
Más direkt adók	1 802 083	1 325 485
Előadásadó	45 000	48 815
Más indirekt adók	202 500	184 902
Közintézmények jövedelme	900 000	956 719
Más jövedelmek	3 689 887	3 089 277
Állami javak eladása	150 000	65 758
Elkülönített fizetési adó	0	45 538
Elkülönített hozzáadottérték-adó (TVA)	50 965 119	50 220 906
Jövedelmi adóból származó jövedelem	24 087 239	19 878 234
Speciális jövedelmek	2 765 000	552 046
Külföldi kölcsön	25 000 000	0

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:40 PM Page 23

A költségek 2002-ben nagyon megnőttek, a jövedelmet is jóval meghaladták, ahogy azt már fennebb is említettük. A megvalósított nagy költségnövekedést a tanügyi és a szolgáltatások és fejlesztések költségeinek növekedésének tulajdoníthatjuk. Ez a két költségtényező az összköltség 85,79%-át teszi ki.

ezer ROL

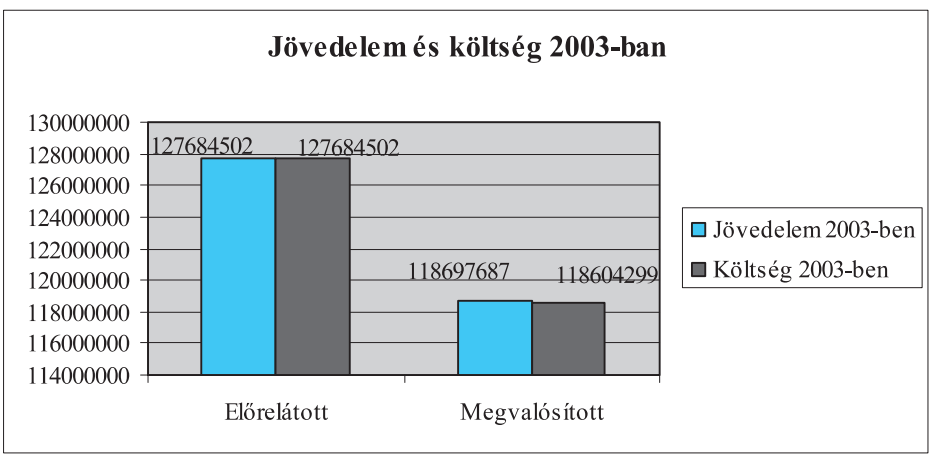
Tanügy	58 864 514	58 864 514
Kultúra és művészet	2 990 870	2 093 874
Szolgáltatások és fejlesztés	44 633 474	44 633 506
Helyi hatóságok	6 316 770	6 316 772
Társadalombiztosítás, szociális segély	5 168 489	5 168 499
Speciális és más költségek	3 554 500	3 554 526

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

2002-ben a megvalósított költség nagyobb, mint a jövedelem. A nagy jövedelemkiesést 75,29%-ban a külföldi jövedelem meg nem valósulása okozta. A következő jövedelemkiesést a jövedelmi adóból származó jövedelem képezte, amely a kiesés 12,67%-át jelentette. A megvalósított speciális jövedelmek is kisebbek az előrelátottnál, a csökkenés 6,66%-át jelenti. A költségek szintjén a változás nagyon kicsi.

A 2003-as költségvetésben a jövedelmek már ismét meghaladják a költségek szintjét. A megvalósított jövedelem 0,01%-a meghaladja a megvalósított költséget.

ezer ROL

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:40 PM Page 24

A jövedelmek struktúrájában nem észlelhető számottevő változás. Az előrelátott és megvalósított jövedelem közötti különbség 8 986 815 ezer ROL, illetve 7,03%. A jövedelemcsökkenést az előre betervezett jövedelmek mértékének a nem beteljesülése okozta.

A megvalósított jövedelem 48,27%-a, illetve 24,41%-a a már megszokott elkülönített hozzáadottérték-adóból, illetve a jövedelmi adóból származott. Természetesen jelentős összeget bevételeztek a lakossági illetékekből és adókból, a jogi személyek terület- és épületadójából, más indirekt és jövedelmekből, adókból, amelyek együtt az összjövedelem 19,96%-át képezték.

ezer ROL

Lakossági illetékek és adók	8 320 000	8 080 499
Állami területek bérleti díja	22 500	52 651
Terület- és épületadó (jogi személyek)	5 565 000	5 793 058
Más direkt adók	1 970 000	1 979 857
Előadás adó	65 000	24 583
Más indirekt adók	4 095 000	4 459 174
Közintézmények jövedelme	1 100 000	1 145 239
Más jövedelmek	6 765 000	5 366 302
Állami javak eladása	597 000	597 923
Elkülönített hozzáadottérték-adó (TVA)	57 966 241	57 298 817
Jövedelmi adóból származó jövedelem	29 926 761	28 976 296
Más költségvetésből származó jövedelmek (TB)	2 510 000	2 310 764
Speciális jövedelmek	3 782 000	912 524
Belföldi befektetési hitelek	5 000 000	1 700 000

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

Az előrelátott és megvalósított költségek között a különbség 9 080 203 ezer ROL. A megvalósított költségek 58,17%-át a tanügyre fordították, de természetesen jelentős pénzösszeget fordítottak a szolgáltatásokra és fejlesztésre is.

ezer ROL

Végrehajtó hatalom	8 356 000	7 654 375
Tanügy	69 979 632	68 994 005
Kultúra, művészet és sport	5 314 821	4 791 671
Szolgáltatások és fejlesztés	30 806 459	29 489 864
Más gazdasági költségek	2 196 000	1 378 490
Társadalombiztosítás, szociális segély	7 043 344	6 103 512
Más költségek	116 246	22 200
Speciális költségek	3 782 000	170 182
Belföldi befektetési hitelek	90 000	0

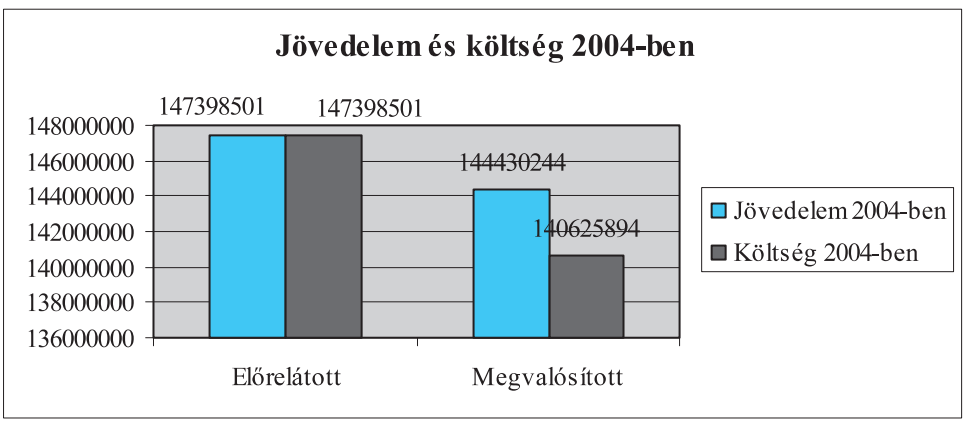
Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:40 PM Page 25

2003-ban az előrelátott és megvalósított jövedelem között a különbség 7,03%. A meg nem valósult jövedelmek a következők: a belföldi befektetési hitel, amely a jövedelemkiesés 36,72%-a, speciális jövedelemcsökkenés 31,92% a különbségből, és még egy lényeges tényező a más jövedelmek terén észlelt meg nem valósítás 15,56%-a. A költségek csökkenésével kapcsolatban három lényeges költségtényezőt szeretnénk kiemelni, melyek megvalósított értéke kisebb az előrelátottaknál: speciális költségek, amelyek 39,77%-át jelenti költségcsökkenésnek, a szolgáltatások és fejlesztés 14,49%, a társadalombiztosítás pedig 10,34% a költségcsökkenésből.

A 2004-es évben az előrelátott jövedelem és költség egyforma értéket mutat, tehát a tanács az évi jövedelmet teljesen el akarta költeni. A megvalósított értékek kisebbek az előrelátott értékeknél. Az előrelátott jövedelem 97,98%-át valósította meg és az előrelátott költségek 95,40%-át, ebből a két adatból kitűnik, hogy az év folyamán a teljes jövedelemösszeget nem költötték el.

Ezer ROL

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

Az előrelátott és megvalósított jövedelem közötti különbség annak tulajdonítható, hogy bizonyos előre betervezett jövedelmek nem teljesülnek, de szerencsés esetben a fordítottja is bekövetkezhet, és ez a jövedelemhiányokat pótolja. Habár a 2004-es költségvetésben nincs nagy különbség az előrelátott és a megvalósított jövedelem között, pár esetet mégis megemlíthetünk; az előrelátott jövedelem nagyobb, mint a megvalósított jövedelem: a lakossági illetékek és adók, más jövedelmek, állami javak eladásából származó jövedelem. A fordítottja, az előrelátott jövedelem kisebb, mint a megvalósított jövedelem: jogi személyek terület- és épületadója, más indirekt adók. 2004-ben az előrelátott és megvalósított

ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:40 PM Page 26

jövedelem közötti különbség annak tulajdonítható, hogy bizonyos előre betervezett jövedelmek nem teljesülnek, de szerencsés esetben a fordítottja is bekövetkezhet, és ez a jövedelemhiányokat pótolja. Habár a 2004-es költségvetésben nincs nagy különbség az előrelátott és a megvalósított jövedelem között, pár eset kivételt képez. A következőkben a megvalósítás értéket közöljük százalékban az előrelátotthoz képest: lakossági illetékek és adók (81,61%), más jövedelmek (86,79%), állami javak eladásából származó jövedelem (35,03%). A fordítottja is megtörtént, tehát az előrelátott jövedelem kisebb, mint a megvalósított jövedelem: jogi személyek terület- és épületadója (131,30%) és más indirekt adók (118,38%). 2004-ben is az előrelátott költségek nagyobbak voltak, mint a megvalósítottak. Ezt a változást jelentősen a következő költségelemek befolyásolták: a kultúra, művészet és sport az előrelátott költség 75,08%-át valósította meg és az összköltség-csökkenés 21,99%-át jelenti, a szolgáltatásokra és fejlesztésre is csak az előrelátott összeg 91,52%-át költötték el, amely az összcsökkenés 29,94%-a, a társadalombiztosítás költségei is kisebbek az előrelátottnál, a megvalósítás 83,60%, végrehajtó hatalom költségmegvalósítása 93,10%.

A 2004-es évben is a kézdivásárhelyi tanács két fő jövedelmi forrása az elkülönített fizetési adó, amely a megvalósított összjövedelem 50,62%-a és a jövedelmi adó, amely 24,18%-át teszi ki az összjövedelemnek.

ezer ROL

Lakossági illetékek és adók	9 133 500	7 454 107
Állami területek bérleti díja	55 000	53 810
Terület- és épületadó (jogi személyek)	6 500 000	8 534 786
Más direkt adók	2 250 000	2 235 316
Előadás adó	55 000	38 526
Más indirekt adók	4 380 000	5 185 165
Közintézmények jövedelme	1 210 000	1 094 391
Más jövedelmek	10 385 000	9 013 495
Állami javak eladása	2 568 000	899 745
Elkülönített fizetési adó	73 242 518	73 124 042
Jövedelmi adóból származó jövedelem	35 297 233	34 927 928
Más költségvetésből származó jövedelmek (TB)	2 000 000	1 563 021
Adományok	322 250	305 912

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

Természetesen a 2004-es évben is a városi költségvetésből a tanügy emészti fel a legnagyobb hányadot: a megvalósított összköltségek 62,28%-át teszi ki. A szolgáltatásokra és fejlesztésre 2004-ben 15,54%-ot, a közszállításra és kommunikációra 7,62%-ot költöttek.

ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:40 PM Page 27

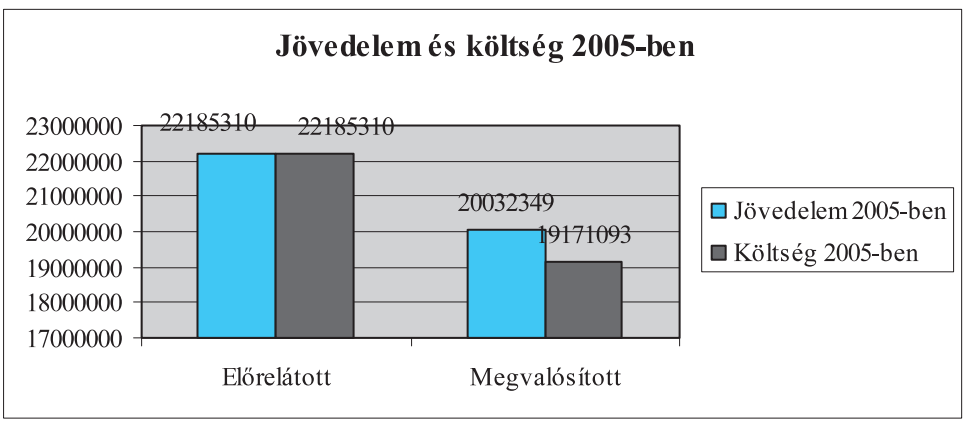
ezer ROL

Végrehajtó hatalom	9 887 640	9 205 687
Tanügy	88 253 084	87 586 883
Kultúra, művészet és sport	5 979 316	4 489 768
Szolgáltatások és fejlesztés	23 928 960	21 900 907
Más gazdasagi költségek	2 077 200	1 775 729
Társadalombiztosítás, szociális segély	4 760 000	3 979 591
Más költségek	410 000	208 243
Közszálítás és kommunikáció	11 336 148	10 717 426
Hitel és kamat	766 153	761 660

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

2005-ben vezette be a Nemzeti Bank az új, erős lejt, és már az évi kimutatások az új lejben (RON) vannak kifejezve. Az előrelátott jövedelem és költség értéke megegyezik. A megvalósítási jövedelmi ráta 90,29%, a megvalósított költségráta 86,41%, tehát ismét nagyobb a jövedelem, mint a költség.

RON

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

A legnagyobb jövedelem 2005-ben az elkülönített hozzáadottérték-adóból származik, amely a megvalósított összjövedelem 59,40%-át teszi ki. Jelentős forrás a jövedelmi adóból származó jövedelem (16,15%), jogi személyek terület- és épületadója (6,35%) és az állami javak eladásából származó jövedelem (5,79%).

ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:40 PM Page 28

RON

Lakossági illetékek és adók	1 211 900	766 425
Területadó	6050	5083
Terület- és épületadó (jogi személyek)	838 000	1 273 301
Más direkt adók	264 500	223 178
Előadásadó	6000	2623
Más indirekt adók	502 100	383 410
Közintézmények jövedelme	220 000	136 624
Más jövedelmek	1 084 117	531 202
Állami javak eladása	1 816 000	1 161 676
Jövedelmi adóból származó jövedelem	3 534 708	3 236 300
Elkülönített hozzáadottérték-adó (TVA)	11 928 375	11 900 357
Más költségvetésből származó jövedelmek (TB)	250 000	146 810
Adományok	523 560	265 360

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

A 2005-ös év költségei közül három jelentősebbet szeretnénk kiemelni: tanügy:57,26% a megvalósított összköltségből, szolgáltatások és fejlesztés (12,75%), közszállítás és kommunikáció (10,02%).

RON

Végrehajtó hatalom	1 252 220	1 113 760
Tanügy	11 108 773	10 978 046
Egészségügy	71 295	56 429
Kultúra, művészet és sport	2 012 137	833 224
Szolgáltatások és fejlesztés	2 811 376	2 444 455
Környezet és víz	1 312 100	869 252
Helyi rendőrség	70 149	62 809
Más gazdasági költségek	244 920	244 060
Társadalombiztosítás, szociális segély	573 006	543 555
Más költségek	23 257	8544
Közszállítás és kommunikáció	2 611 027	1 921 975
Kamat	27 050	26 984
Hiteltörlesztés	68 000	68 000

Forrás: Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája

2005-ben a jövedelem csökkenését befolyásoló tényezők: lakossági illetékek és adók – a megvalósított érték az előrelátott 63,24%-a, más jövedelmek megvalósítási rátája 48,99%, állami javak eladásából származó jövedelem megvalósítása 63,69%. Az előrelátott

ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:40 PM Page 29

és megvalósított költségek jelentősebb különbségek: a kultúra, művészet és sport megvalósított költsége 41,40%-a az előrelátottnak, és ez a csökkenés az összköltségcsökkenés 39,11%-át jelenti. A szolgáltatások és fejlesztés esetében a megvalósítási ráta 86,94%, a környezet és víz költség megvalósítási rátája 66,24% és a közszállítás és kommunikáció megvalósított költségi rátája 73,60%.

Következtetés

Az előrelátott és megvalósított jövedelem közötti különbség annak tulajdoníható, hogy bizonyos előre betervezett jövedelmek nem teljesülnek, de szerencsés esetben a fordítottja is bekövetkezhet, és ez a jövedelemhiányokat pótolja. Habár a 2004-es költségvetésben nincs nagy különbség az előrelátott és a megvalósított jövedelem között, pár esetet megemlíthetünk; az előrelátott jövedelem nagyobb, mint a megvalósított jövedelem – a lakossági illetékek és adók, más jövedelmek, állami javak eladásából származó jövedelem. A fordítottja: az előrelátott jövedelem kisebb, mint a megvalósított jövedelem – jogi személyek terület- és épületadója, más indirekt adók.

A jövedelem és költség a tanulmányozott időszakban folyamatosan emelkedett. Csak egyszer lépte át a költségek szintje a jövedelem szintjét. De fel lehet tenni azt a kérdést, hogy minek az eredménye az évről évre történő növekedés. Ennek a kérdésnek a megválaszolására két alternatíva van: (1) gazdasági fejlődés vagy (2) vágtató, majd mérsékelt infláció. Szerintünk gazdasági fejlődésről, olyan körülmények között, ahol minden nagy teljesítményű és sok munkást foglaltoztató üzem egymás után zárja be a kapuit vagy csökkenti a működését, nem beszélhetünk. Tehát valójában az infláció rátája alapján, nominálisan nő a kézdivásárhelyi tanács jövedelme és költsége.

A fenti elemzés egyértelműen bizonyítja, a város költségvetési jövedelmei, költségei elsősorban az itt élők erőfeszítéseinek az eredménye. Ezért szükséges, hogy a városban létrehozott jövedelmek fölött helyszínen, és ne „máshol” döntsenek, és ezen jövedelmek a város megfelelő szintű fenntartását biztosítani tudják. Ehhez szükség van törvénykezési változtatásokra, de szükség van a helyi vállalkozási mentalitásnak a megváltoztatására is. Nem lehet jövedelemnövekedésről beszélgetni, amikor a helyi vállalkozó – átlépve bizonyos nagyságrendi kereteket – elviszi cégének székhelyét más helységbe, és ott fizeti be a különböző adónemeket. Az eredeti romániai privatizációs folyamat még nem hozta meg a várt eredményeket a városban A város osztja a többi székelyföldi város sorsát, a munkaerő, főleg a férfi munkaerő más megyékben keres megélhetést, pontosan úgy, mint a századforduló és a 70-es évek közti periódusban.

ujforum_62b.qxp 3/28/2007 3:40 PM Page 30

Irodalomjegyzék

Egyed Ákos: *Háromszék 1848–1849.* Kriterion, Bukarest, 1979.
Incze László: *Céhmesterek unokái a műszaki tudományos forradalom ötéves tervének idején.* Jegyzet, Kézdivásárhely, 1976.
Imreh István: *Erdélyi hétköznapok.* Kriterion, Bukarest, 1979.
Márton Albert: *Kézdivásárhely helye és szerepe Kovászna megye gazdasági, társadalmi és művelődési fejlődésében.* Megyei tantárgyversenyen bemutatott dolgozat, Sepsiszentgyörgy, 1980.
Orbán Balázs: *Székelyföld leírása.* III. kötet
*** Kézdivásárhely.lap.hu
*** Kézdivásárhely önkormányzatának információs irodája